

ΤΑΜΑΡΑ ΤΣΑΛΑΜΠΙ

Αληθινές
ΙΣΤΟΡΙΕΣ

A stylized illustration of a tree with a thick, red, patterned trunk. The branches are also red and feature green leaves and small, colorful flowers. A black and blue bird is perched on a branch. A small figure in a red and white outfit is visible on a lower branch.

Για Τσάι
στο
Παλάτι
του
Ελαφιού

Τα χαμένα όνειρα
της ιρακινής οικογένειάς μου

ΨΥΧΟΓΙΟΣ
Ψ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: LATE FOR TEA AT THE DEER PALACE

Από τις Εκδόσεις HarperPress, Λονδίνο 2010

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Για Τσάι στο Παλάτι του Ελαφιού**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Tamara Chalabi

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Θεοδώρα Δαρβίρη

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Ελένη Γεωργοστάθη

ΕΙΚΟΝΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: «Η μάχη ανάμεσα στα κοράκια και στις κουκουβάγιες»
από το *Kalilawa-Dimna* του Ιμπν αλ-Μουκαφά, Εθνική Βιβλιοθήκη, Παρίσι

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ελένη Σταυροπούλου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Άγγελος Ελεύθερος & ΣΙΑ Ο.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ηλιόπουλος Θ. – Ροδόπουλος Π. Ο.Ε.

© Tamara Chalabi, 2010

Originally published in the English language
by HarperCollins Publishers Ltd under the title

LATE FOR TEA AT THE DEER PALACE

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2011

Πρώτη έκδοση: Νοέμβριος 2011

ISBN 978-960-496-292-1

Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών χλωρίου και φιλικό προς το περιβάλλον.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοίου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομιχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

ΤΑΜΑΡΑ ΤΣΑΛΑΜΠΙ

Για Τσάι
στο
Παλάτι
του
Ελαφιού

Μετάφραση:
Θεοδώρα Δαρβίρη

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ ΔΙΑΒΕΤΟΥΝ
0,10 €
ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥΣ
ΣΕ ΚΟΙΝΟΦΕΛΕΙΣ ΣΚΟΠΟΥΣ
ΓΙΑ ΟΛΟ ΤΟ 2011

Στον λατρεμένο μου θείο Χασάν Τσαλάμπι

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ΚΟΥΖΙΝΑ ΗΤΑΝ άδεια, έρημη. Ό,τι είχε απομείνει από τους πρώην κατόχους της ήταν μια κοντόχοντρη τσαγιέρα από λευκή φωσφορική πορσελάνη. Την πήρα στα χέρια μου και την αναποδογύρισα. Στη βάση υπήρχαν οι λέξεις: «Κράτος της Ινδίας». Μονάχη μέσα σ' εκείνη τη σιωπή, η τσαγιέρα μου μιλούσε για χρόνια περασμένα, για μια εποχή που τελείωσε απρόσμενα και αιφνίδια.

Ήταν 19 Απριλίου του 2003, δέκα μέρες μετά την πτώση της Βαγδάτης και την παράδοσή της στις Συμμαχικές Δυνάμεις υπό την ηγεσία των ΗΠΑ, και η πόλη, τσακισμένη, ερειπωμένη, πάλευε με μια νέα πραγματικότητα. Έκανε αφόρητη ζέστη κι ένιωθα τον ιδρώτα ακόμα και μέσα στα μάτια μου, μια αλλόκοτη, δυσάρεστη αίσθηση. Ήταν η πρώτη μου επίσκεψη στη Βαγδάτη, την πατρίδα του πατέρα μου αλλά και των γονιών και των παππούδων του και θεωρητικά και δική μου. Έφτασα στην πρωτεύουσα με αυτοκίνητο, ύστερα από ένα ατελείωτο ταξίδι από το Νότο, με συντροφιά τον πατέρα μου, τον Αχμάντ Τσαλάμπι, ηγετική φιγούρα της αντιπολίτευσης ενάντια στο έκπτωτο καθεστώς του Σαντάμ Χουσεΐν.

Όλοι με ρωτούν για τον πατέρα μου. Τον έχουν αποκαλέσει ανορθόδοξο, τσαρλατάνο, διάνοια. Τον έχουν κατονομάσει ως

την πηγή εσφαλμένων, υποτίθεται, πληροφοριών που οδήγησαν την Αμερική σε πόλεμο με το Ιράκ. Έχει κατηγορηθεί ότι υπήρξε τριπλός πράκτορας στην υπηρεσία των Ηνωμένων Πολιτειών, του Ιράν και του Ισραήλ. Αυτή όμως είναι η δική μου ιστορία. Εκείνος έχει τη δική του να διηγηθεί, αν και αναγνωρίζω ότι έχει διαδραματίσει καίριο ρόλο στη διαμόρφωση της σχέσης μου με την πατρίδα του, το Ιράκ. Στη Μέση Ανατολή το παρελθόν είναι το πρίσμα μέσα από το οποίο μπορείς να προσεγγίσεις και να κατανοήσεις το παρόν, αλλά το παρελθόν αυτό δεν είναι ποτέ ξεκάθαρο.

Στην πρώτη μου επίσκεψη στη Βαγδάτη, είδα ορδές ανθρώπων και ουρές αυτοκινήτων να κατηφορίζουν προς την πρωτεύουσα: οι δρόμοι ξεχειλίζουν από ηγέτες της αντιπολίτευσης, πρώην εξόριστους επιχειρηματίες, χρυσοθήρες και μεταλλοδίφες, επιφυλακτικούς ξένους δημοσιογράφους και απλούς Ιρακινούς πολίτες: γιατρούς, δικηγόρους ξυλουργούς και καταστηματάρχες που επέστρεφαν στην πατρίδα. Σε πολλούς ο επαναπατρισμός αυτός προκαλούσε ανάμεικτα συναισθήματα. Εγώ, από την πλευρά μου, φτάνοντας στην πόλη μαζί με μια πολυμελή ομάδα εξόριστων Ιρακινών που εργάζονταν για την αντιπολίτευση, κατάλαβα αμέσως πως η ζωή μου εδώ δε θα ρυθμιζόταν από κάποιο οικείο σύνολο αρχών βασισμένο στη λογική, στη χρονολόγηση και στην τάξη.

Όλοι οι συνταξιδιώτες μου, συμπεριλαμβανομένου και του πατέρα μου, είχαν τις δικές τους προσωπικές μνήμες από τη Βαγδάτη. Σαν μικρά παιδιά, ακτινοβολούσαν από ενθουσιασμό και προσμονή όταν μπήκαμε στη γενέτειρά τους. Αρκετοί έπεσαν να φιλήσουν το χώμα με δάκρυα στα μάτια και ύστερα σηκώθηκαν με αγωνία για να αναζητήσουν συγγενείς και αγαπημένα πρόσωπα. Εγώ δεν είχα κάποιον να βρω, κάποιον να περιμένει. Στάθηκα στην άκρη και παρακολουθούσα αμίλητη τα πρόσωπά τους ψάχνοντας για κάποιο γνώριμο συναίσθημα. Τίποτα. Το μόνο που ένιωθα ήταν ψυχρότητα και απόσταση. Αυτό το μέρος ήταν

εντελώς ξένο και αναμνήσεις δεν υπήρχαν. Η μόνη εικόνα που ήρθε στο μυαλό μου ήταν της Βηρυτού, της δικής μου γενέτειρας. Θυμήθηκα με πόση ανακούφιση, ασφάλεια και θαλπωρή πλημμύριζε η ψυχή μου όταν προσγειωνόταν το αεροπλάνο μου στη Βηρυτό, με τη θάλασσα να αστραφτοκοπά στο φόντο του ορίζοντα. Όσο κι αν ήθελα να απωθήσω την εικόνα αυτή και να έρθω σε επαφή με το χώμα κάτω από τα πόδια μου στη Βαγδάτη, στάθηκε αδύνατον.

Δεν αργήσαμε να καταλάβουμε ότι η περιλάλητη «απελευθέρωση» ήταν ένας μύθος. Ο ενθουσιασμός και η προσμονή με την οποία είχα ταξιδέψει έδωσαν τη θέση τους σε ένα δυσοίωνα προαίσθημα καθώς αντίκριζα τα συντρίμια ενός κόσμου. Πήγα στο σπίτι των παππούδων μου στη Βαγδάτη. Σαράντα πέντε χρόνια είχαν περάσει από τότε που υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα. Ένα μεγαλόπρεπο, ογκώδες, τετραώροφο μέγαρο, χτισμένο σε ρυθμό Μπάουχαους γύρω στα τέλη της δεκαετίας του '40. Οι λαγαρές γραμμές των παραθύρων, τα ευρύχωρα δωμάτια και οι κομψές σκάλες, όλα μαρτυρούσαν την πίστη εκείνης της εποχής σε ένα καλύτερο αύριο. Ο χώρος είχε την ίδια μυρωδιά όπως τα σπίτια των παππούδων μου στη Βρετανία, παντού ήταν διάχυτο ένα άρωμα ρυζιού μαζί με κάτι απροσδιόριστο. Στο Λονδίνο είχαν προσπαθήσει να αναπαραγάγουν την οικεία ατμόσφαιρα της εστίας που είχαν αφήσει πίσω, χτίζοντας βωμούς στην παλιά τους ζωή μέσα από αντικείμενα που είχαν κουβαλήσει μαζί τους στην εξορία, τις φωτογραφίες τους, τα ασημικά τους, τα πολύτιμα χαλιά τους. Στην πραγματικότητα ωστόσο, απλώς επαναλάμβαναν μια διαδικασία την οποία είχαν περάσει σε προγενέστερη περίοδο εξαναγκαστικού εκπατρισμού, στη Βηρυτό, πριν ο εμφύλιος πόλεμος του Λιβάνου τους εξορίσει για άλλη μία φορά.

Γνώριζα αυτό το σπίτι από διηγήσεις συγγενών, από ιστορίες που είχα ακούσει ξανά και ξανά. Τίποτα όμως δε με είχε προετοιμάσει για την αίσθηση απουσίας που αντηχούσε στους ατέ-

λειωτους διαδρόμους και στα ευάερα δωμάτια. Προσπάθησα να θυμηθώ τις διακυμάνσεις στη βαθιά φωνή της γιαγιάς μου όταν μιλούσε για το παλιό της σπίτι, τότε που εγώ ήμουν ακόμη μικρή: «Δεν μπορείς να φανταστείς πόσο όμορφη ήταν η ζωή μας στη Βαγδάτη, Ταμάρα. Ένωθα σαν βασίλισσα...»

Το άγαλμα ενός ελαφιού σε φυσικό μέγεθος δέσποζε στον μαραμένο πια κήπο έξω από το σπίτι. Ήταν το αγαπημένο του παππού μου Χαντί, όπως και του πατέρα του. Κάποιος όμως το είχε αποκεφαλίσει. Αρχικά, η εντύπωση που μου δημιουργήθηκε αντικρίζοντάς το ήταν πως επρόκειτο για μια προσβλητική παρουσία σε έναν τόσο απεριποίητο χώρο, διότι παρέπεμπε σε πιο ανέμελες εποχές, τότε που οι άνθρωποι και η χώρα διέφεραν τόσο. Είχε αποκτήσει ένα βρόμικο υπόλευκο χρώμα, αλλά η αγέρωχη κορμοστασιά του, η ρευστότητα των σμιλεμένων μυών του απέπνεαν ακόμη έναν κάποιο αισθησιασμό. Ακόμα και το κομμένο κεφάλι που κείτονταν καταγής είχε ένα ύφος παιγνιώδες. Τα μεγάλα μαύρα μάτια του ήταν καλοσχηματισμένα και διαπεραστικά, το βλέμμα τους παγωμένο στο χρόνο.

Το ταξίδι μου στο Ιράκ είχε ξεκινήσει ήδη στο μυαλό μου χρόνια πριν, στο σπίτι των παππούδων μου στη Βηρυτό. Βρισκόμασταν στο 1981 και ήμουν επτά χρόνων. Μια ανδρική φωνή, βαθιά, στεντόρεια, μελωδική, υψώθηκε πάνω από το κουβεντολόι, σβήνοντας κάθε άλλο ήχο, τραγουδώντας για μια άγνωστη πατρίδα.

Ένα βέλος εκτοξεύτηκε και διαπέρασε το παιδί.
Ω παιδί μου, σκότωσαν ένα παιδί
Αλί και τρισαλί μου, αλί και τρισαλί...

Αν και ο τραγουδιστής ήταν χωμένος κάπου σε μια γωνιά, η φωνή του σαν να είχε τυλίξει τους πάντες με ένα αόρατο μαγικό πέπλο. Δεν μπορούσα να καταλάβω γιατί το ακροατήριο

έκλαιγε για το διψασμένο παιδί που είχε ξεψυχήσει στην αγκαλιά του πατέρα του. Δεν είχα ξανακούσει τέτοιο θρήνο, τέτοια θλίψη. Τάραζε την ήπια καθημερινότητά μου στη γαλήνη του σπιτιού των παππούδων μου.

Σύρθηκα ανάμεσα στα πόδια των δακρυσμένων ενηλίκων κατευθυνόμενη προς τη γνώριμη φιγούρα του θείου μου Χασάν. Καθόταν και άκουγε με προσοχή, η έκφρασή του ανεξιχνίαστη πίσω από τα μαύρα γυαλιά που έκρυβαν τα τυφλά του μάτια. Στριμώχτηκα δίπλα του και χάξευα το ρυθμικό ταπ ταπ της παλάμης του πάνω στο γόνατό του παράλληλα με το τέμπο του τραγουδιού. Τον ρώτησα γιατί έκλαιγαν όλοι. «Στη μνήμη του ιμάμη Χουσεΐν», μου απάντησε.

«Σήμερα πέθανε;» τον ξαναρώτησα.

«Όχι, Ταμούρα», είπε τρυφερά, χρησιμοποιώντας το χαϊδευτικό μου. «Έχει περάσει πολύς καιρός από τότε που έφυγε από τη ζωή... Κανένα από εμάς δεν είχε γεννηθεί ακόμη».

«Τότε, γιατί κλαίτε;»

Μου εξήγησε πως το τραγούδι αναφερόταν στη Μάχη της Καρμπάλα, όταν ο ιμάμης Χουσεΐν, ο εγγονός του Προφήτη, αντιμετώπισε τους τέσσερις χιλιάδες άνδρες του χαλίφη Γιαζίντ. Μια φορά κι έναν καιρό ο Χουσεΐν είχε πάει να πολεμήσει, παίρνοντας μαζί και την οικογένειά του. Τον ακολουθούσε ένας μικρός στρατός αποτελούμενος από μόλις εβδομήντα δύο άνδρες, οι περισσότεροι από τους οποίους επίσης συνοδεύονταν από τις γυναίκες και τα παιδιά τους. Όταν οι δύο στρατοί συγκρούστηκαν στις όχθες του Ευφράτη ποταμού, το μήνα Μουχάραμ, ο Χουσεΐν κατατροπώθηκε. Ο νεογέννητος γιος του και οι άνδρες του σφαγιαστήκαν και τα γυναικόπαιδα αιχμαλωτίστηκαν.

Ο θεός μου χαμογέλασε θλιμμένα. Είπε πως ο χρόνος δε μετρίαζε την τραγωδία μιας πράξης που είχε τη δύναμη να στοιχειώσει αμέτρητες γενιές ανθρώπων. Μου είπε ότι ο Χουσεΐν είχε σκοτωθεί από έναν κακό άνθρωπο στο όνομα του χακ – της αλήθειας και της δικαιοσύνης.

«Αν όμως συνέβη τόσο παλιά, γιατί κλαίτε ακόμη;» επέμεινα εγώ.

Ο Χασάν μου αποκάλυψε ότι γιόρταζαν το συγκεκριμένο γεγονός και τις συνέπειές του τις πρώτες δέκα μέρες του Μουχάραμ, την επονομαζόμενη Ασούρα. Ο παππούς μου Χαντί συνήθιζε να οργανώνει ρεσιτάλ στη Βαγδάτη την τελευταία μέρα της Ασούρα, οπότε εκατοντάδες άνθρωποι συνέρρεαν στο σπίτι του για να γιορτάσουν την ξεχωριστή αυτή περίπτωση. Συμπλήρωσε πως η Ασούρα ήταν επώδυνη επέτειος, ειδικά για την οικογένειά μας, επειδή μας θύμιζε τη στέρηση της πατρίδας μας.

«Όπου κι αν πάμε, είμαστε ξένοι, και έχουμε χάσει τόσα πολλά», σχολίασε. Με ακούμπησε απαλά στον ώμο. «Αυτά πρέπει να τα γνωρίζεις. Είναι κομμάτι της ιστορίας σου, της ταυτότητάς σου». Δε μου άρεσε να τα ακούω αυτά. Μια χαρά δεν ήμουν εδώ; Ο θεός μου διαισθάνθηκε τη δυσφορία μου. «Αρνείσαι τις ρίζες σου;» ρώτησε χαμογελώντας. Δεν κατάλαβα τι εννοούσε· τότε διευκρίνισε πως ο ίδιος, ο πατέρας μου, ο παππούς μου και η γιαγιά μου είχαν κάποτε μια διαφορετική πατρίδα αλλά την είχαν χάσει. Και πως η πατρίδα τους ήταν και δική μου. Κατσούφιασα. Πατρίδα δική μου και της μητέρας μου ήταν ο Λίβανος, και γενέτειρά μου η Βηρυτός. Δεν ήμουν ξένη εδώ.

Ένα κομμάτι σοκολατένιο κέικ με έκανε να ξεχάσω γρήγορα τα λόγια του θείου μου, αν και ως ένα επίπεδο αντιλαμβανόμουν αμυδρά πως το παράπονο που περιέκλειαν οι στίχοι του τραγουδιού δε διέφερε από εκείνο που έκανε την οικογένεια του πατέρα μου να κλαίει στην εξορία της. Καρτερούσαν να γυρίσουν στην πατρίδα τους. Δεν είχαν πάψει ποτέ να τη σκέφτονται, να την κουβαλάνε μέσα τους, παρακαταθήκη μιας παμπάλιας κληρονομιάς.

Τα πρώτα σημάδια ύπαρξης εδραιωμένου πολιτισμού στον κόσμο εντοπίζονται στην περιοχή που είναι σήμερα γνωστή ως

Ιράκ. Μεταξύ της πέμπτης και τέταρτης χιλιετηρίδας π.Κ.Ε, αναδύθηκαν οι χαμηλότερες παραποτάμιες πόλεις του Τίγρη και του Ευφράτη, όπως η Ουρ, η Ουρούκ και η Λάρσα, στις οποίες αναπτύχθηκαν διαστρωματωμένες κοινωνίες. Η Μεσοποταμία, η περιοχή ανάμεσα στους δύο ποταμούς, κάλυπτε σχεδόν όλο το κεντρικό νότιο τμήμα του σημερινού Ιράκ. Ο όρος Μεσοποταμία χρησιμοποιούνταν επίσης για να περιγράψει τις επαρχίες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στη συγκεκριμένη ζώνη. Δε διασώζεται η αρχαία ιστορία της Μεσοποταμίας, ωστόσο έχει μυθοποιηθεί από τους Σουμέριους σε έπη όπως του Γιλγαμές, που πρωτογράφηκε γύρω στο 2000 π.Κ.Ε και είναι μια ιστορία για βασιλιάδες και ήρωες, ανεκτίμητη πηγή πληροφοριών και έμπνευσης.

Στην περιοχή που αντιστοιχεί στο βόρειο τμήμα του σημερινού Ιράκ γεννήθηκε η πρώτη αυτοκρατορία του κόσμου. Οι Ασσύριοι, απόγονοι των Ακκαδαίων οι οποίοι είχαν εγκατασταθεί στη γη του Σουμέρ, επιδόθηκαν σε μια μορφή κατάκτησης του τότε γνωστού κόσμου, καταλαμβάνοντας εκτάσεις από την Περσία ως την Αίγυπτο. Οι Σουμέριοι, οι Ακκαδαίοι, οι Ασσύριοι και αργότερα οι Βαβυλώνιοι έθεσαν στην ουσία τα θεμέλια του σύγχρονου πολιτισμού. Η εβδομάδα των επτά ημερών, η ώρα των εξήντα λεπτών και μεγάλο μέρος των γνώσεών μας για τους αστερισμούς στον ουρανό αποτελούν απευθείας παρακαταθήκες της καθοριστικής εκείνης περιόδου της ανθρώπινης ιστορίας. Από την ίδια περίοδο διασώζονται και οι μυθολογίες ενός ολόκληρου θιάσου από θεούς και θεότητες: ο Ανού, ο θεός του παραδείσου στη Μεσοποταμία, ήταν το αντίστοιχο του Έλληνα θεού Δία, ενώ η Ιστάρ ή Ινάνα ήταν η θεά του έρωτα, του πολέμου και της γονιμότητας αλλά και προκάτοχος της αιγυπτιακής Ίσιδος.

Η πορεία της Μεσοποταμίας στο χρόνο υπαγορευόταν σε μεγάλο βαθμό από τη γεωγραφία της, και ειδικά από τη θέση της σε σχέση με τα σύνορα του ελληνορωμαϊκού και ιρανικού κό-

σμου. Η περιοχή γνώρισε διαδοχικά πολλούς κυρίαρχους και αφέντες, ακολουθώντας τα παιχνίδια δυνάμεων που άλλαζαν το ρου της ιστορίας. Ο Αλέξανδρος ο Μέγας και ο Δαρείος ο Πέρσης πολέμησαν για τη γη αυτή, από την οποία πέρασαν και πολλοί προφήτες, όπως ο Αβραάμ και ο Μάνης, ο ιδρυτής της αρχαίας αλλά εξαφανισμένης πλέον θρησκείας του μανιχαϊσμού.

Η μουσουλμανική κατάκτηση της περιοχής τον έβδομο αιώνα ΚΕ αναδιαμόρφωσε τις συντεταγμένες της Μεσοποταμίας, και η Ισλαμική Αυτοκρατορία μεταμόρφωσε τα πρώην συνοριακά εδάφη σε κέντρο μιας οικουμενικής αυτοκρατορίας. Η περιοχή αυτή έγινε η κοιτίδα του ισλαμικού πολιτισμού. Τον ένατο αιώνα ο χαλίφης Αλ Μανσούρ έδωσε εντολή να ανεγερθεί μια στρογγυλή πόλη με τέσσερις πύλες, η οποία εξελίχθηκε σε εκθαμβωτική πρωτεύουσα: επρόκειτο για τη Βαγδάτη. Η Βαγδάτη δεν ήταν μόνο η πρωτεύουσα της Ισλαμικής Αυτοκρατορίας των Αμπασιδών αλλά και ενός ολόκληρου πολιτισμού. Οι ιστορίες από τις *Χίλιες και Μία Νύχτες*, σε πολλές από τις οποίες πρωταγωνιστεί η Βαγδάτη, αποτελούν ζωντανό παράδειγμα της συγχώνευσης πολιτισμών, μυθολογιών και τεχνολογιών στη συγκεκριμένη πόλη. Μια πόλη που έγινε και σημαντικό εμπορικό κέντρο στο Δρόμο του Μεταξιού.

Έως τον δέκατο τρίτο αιώνα, η Μεσοποταμία έγινε ξανά παραμεθόριος περιοχή μετά την εισβολή των Μογγόλων, που ισοπέδωσαν τις πόλεις της και το εξελιγμένο αρδευτικό της σύστημα. Το 1534 πέρασε στα χέρια των Οθωμανών Τούρκων, αλλά από το 1623 ως το 1638 βρισκόταν υπό περσική κυριαρχία. Η οικογένεια του πατέρα μου έφτασε στη Μεσοποταμία με το στρατό του Οθωμανού ηγεμόνα Μουράτ Δ', Σουλτάνου των Σουλτάνων και Σκιάς του Θεού στη Γη. Ο Μουράτ ήταν πολεμιστής πρίγκιπας, φημισμένος για τη δύναμή του και ο τελευταίος Οθωμανός σουλτάνος που ηγήθηκε στρατεύματος σε πεδίο μάχης. Η εκστρατεία του κατά της Περσίας οδήγησε στην εισβολή στο Αζερμπαϊτζάν και στην Αρμενία. Το επιστέγασμα

της θριαμβευτικής πορείας του Αυτοκρατορικού Οθωμανικού Στρατού με επικεφαλής τον Μουράτ ήταν η κατάκτηση της Βαγδάτης, που αποσπάστηκε από τα χέρια του Πέρση σάχη Αμπάς Α΄ το 1638.

Τα τρία οθωμανικά βιλαέτια, ή επαρχίες της Μεσοποταμίας, που αποκαλούνταν πασαλίκι της Βαγδάτης, περιλάμβαναν στα βόρεια τη Μοσούλη –ζώνη που περιέκλειε μέρος της πανύψηλης οροσειράς Ζάγρος από την Τουρκία ως το Ιράν– και στα νότια τις κουρδικές περιοχές, την ίδια τη Βαγδάτη και την Μπάσρα, στον Περσικό Κόλπο. Οι κτήσεις αυτές υπόκειντο σε διάφορες μορφές διακυβέρνησης απ΄ όταν περιήλθαν στην κυριαρχία των Οθωμανών, η κεντρική διοικητική εξουσία των οποίων είχε την έδρα της στην Κωνσταντινούπολη. Συνήθως το πασαλίκι διοικούνταν έμμεσα, τουτέστιν ντόπιες οικογένειες ή φυλές έλεγχαν τις περιοχές αλλά κατέβαλλαν φόρους στην κεντρική οθωμανική κυβέρνηση. Το εν λόγω σύστημα τροποποιήθηκε στο πρώτο μισό του δέκατου ένατου αιώνα, όταν οι Αρχές στην Κωνσταντινούπολη αποφάσισαν να επιβάλουν άμεση διοίκηση και να στείλουν στρατό μαζί με ένα βαλή, ή κυβερνήτη, ώστε να επανεδραιώσει την εξουσία τους στη Βαγδάτη και να συλλέγει φόρους στο όνομα του σουλτάνου. Έτσι, συρρικνώθηκε η δύναμη πολλών ντόπιων αρχηγών, ειδικά των φυλών, που δυσανασχετούσαν με την κυβέρνηση της Κωνσταντινούπολης.

Ως τις αρχές του εικοστού αιώνα, η Οθωμανική Αυτοκρατορία ψυχορραγούσε. Είχε απολέσει τον έλεγχο των Βαλκανίων και νωρίτερα της Ελλάδας, και σταδιακά επέστρεφε στο μέγεθος που είχε κατά τον δέκατο έκτο αιώνα. Όπως και στο υπόλοιπο της αυτοκρατορίας, έτσι και στην περιοχή της Μεσοποταμίας που έγινε Ιράκ ζούσε ένας πολυεθνικός και πολυθρησκευτικός πληθυσμός, αποτελούμενος, μεταξύ άλλων, από Άραβες, Κούρδους, Τούρκους, Πέρσες, Λόρι, σουνίτες, σίιτες, χριστιανούς, Εβραίους, Γεζίτες. Η ιρακινή διάλεκτος των αραβικών είχε έντονες τουρκικές και περσικές επιρροές. Από τη μεί-

ξη των πολιτισμών προέκυψε μια πλούσια, ποικιλόμορφη και εξαιρετικά περίπλοκη κοινωνία.

Ως την εκδίωξή της το 1958, συνεπεία μιας επανάστασης που ανέτρεψε τη μοναρχία, το όνομα της οικογένειάς μου ήταν συνυφασμένο με την πολιτική και κοινωνική ζωή του Ιράκ. Σε διάστημα τριών αιώνων είχαν μεταμορφωθεί από πολεμιστές σε διοικητές και έμπιστους της κυρίαρχης οικογένειας. Είχαν έρθει ως σουνίτες μουσουλμάνοι και είχαν αποχωρήσει ως σίιτες μουσουλμάνοι. Ζούσαν –και ήταν δικοικητικοί άρχοντες– στην Καζιμίγια, μια πόλη στις όχθες του Τίγρη, βόρεια της Βαγδάτης, η οποία πλέον έχει ενσωματωθεί στην πρωτεύουσα. Με τις οθωμανικές μεταρρυθμίσεις, ο διοικητικός ρόλος της οικογένειάς μου στην πόλη έληξε το 1865. Παρ' όλα αυτά, διατήρησαν το κύρος και την υψηλή τους θέση στην κοινωνία.

Οι σουνίτες κυριαρχούσαν σε ολόκληρη την περιοχή, με εξαίρεση ιερές πόλεις σαν την Καζιμίγια. Αποκλεισμένοι από την πολιτική εξουσία, χωρίς δικαίωμα ενεργής συμμετοχής στον πολιτικό βίο, οι περιθωριοποιημένοι σιιτικοί πληθυσμοί των εν λόγω περιοχών επικεντρώθηκαν στη γνώση και στη θρησκεία, επικρίνοντας τους σουνίτες αφέντες τους από καθέδρας ως θρησκευτικές αυθεντίες. Ως σίιτες βαθύτατα αναμειγμένοι στην πολιτική, τα μέλη της οικογένειάς μου είχαν παγιδευτεί ανάμεσα σε δύο κόσμους. Ήταν συνάμα ευπρόσδεκτοι και παρείσακτοι.

Το νήμα της οικογενειακής μας ιστορίας, μιας ιστορίας που σημάδεύτηκε από απώλειες μαζί και προνόμια, άρχισε να ξετυλίγεται ο θείος μου ο Χασάν σε διάστημα αρκετών χρόνων στη Βηρυτό και στο Λονδίνο. Ο σπόρος της ιστορίας που είχε φυτέψει στο εφτάχρονο κεφάλι μου είχε προσδώσει στο Ιράκ ένα κύρος που μεγάλωνε μαζί μου και σιγά σιγά έφτασε να αντιπροσωπεύει την αντίληψη που είχα για το μέλλον: έπλασα τη χώρα στο μυαλό μου πολύ πριν τη γνωρίσω από κοντά. Η εικόνα αυτή διο-

γκώθηκε από την επιρροή που ασκούσε το Ιράκ στην οικογένειά μου όταν ο πατέρας μου αποφάσισε να εναντιωθεί στο καθεστώς του Σαντάμ Χουσεΐν και να αναμειχθεί στην πολιτική στις αρχές της δεκαετίας του 1990, φέρνοντας μια αίσθηση βαρύτητας, σπουδής και αβεβαιότητας στην καθημερινότητά μας. Το Ιράκ κυριαρχούσε στις σκέψεις μου, και η φαντασία μου οργίαζε σχετικά με το θρυλικό αυτό μέρος.

Αρχικά επιδίωξα την επαφή με την ιρακινή κληρονομιά μου μέσα από πληροφορίες για την ιρακινή κουλτούρα και ιστορία. Φανταζόμουν ένα μέρος γεμάτο λόγιους και αρχαιότητες, μουσική και ποίηση, ένα πολυπολιτισμικό καταφύγιο διαφορετικών λαών –Αράβων, Κούρδων, Τούρκων και Περσών– και γλωσσών που έσμιγαν αρμονικά στην οργιαστικά καταπράσινη παραποτάμια χώρα. Η φαντασίωση αυτή αψηφούσε και περιφρονούσε όλα τα φρικιαστικά και ασύλληπτα που διάβαζα για τη χώρα.

Το βασικό κίνητρο όμως για τη συγγραφή του ανά χείρας βιβλίου ήταν ο θυμός μου. Ένας θυμός που ανάβλυσε μέσα από τις εμπειρίες μου στο Ιράκ μετά τον πόλεμο, το 2003, όταν οι Ηνωμένες Πολιτείες κατέλαβαν τη χώρα και επικράτησε ένας συσχετισμός καινούργιων πολιτικών δυνάμεων. Αρχικά θύμωσα επειδή αντιλαμβάνομαι μια προσπάθεια βίαιης επιστροφής της χώρας στον Μεσαίωνα μέσα από την αναρχία, την εγκατάλειψη και τον αποκλεισμό, και επειδή έβλεπα έναν καταρακωμένο λαό να έχει χάσει τη φωνή του πολύ καιρό πριν. Με εξόργιζε, επιπλέον, η διαφανόμενη φίμωση των Ιρακινών πολιτών και η απαλλοτρίωση της χώρας από την αμερικανική διοίκηση και τον διεθνή Τύπο ώστε να εξυπηρετηθούν συγκεκριμένες ατζέντες, πολιτικές, οικονομικές και ούτω καθεξής. Οι παράγοντες αυτοί αυτοαναδείχθηκαν σε εκπροσώπους ενός Ιράκ που δε γνώριζαν καν ούτε και τους ενδιέφερε, στη σκιά μιας ευρύτερης ανησυχίας για το ρόλο της Αμερικής στην περιοχή. Μετέτρεψαν το Ιράκ σε μια έρημο από τεθωρακισμένα οχήματα, ολοφυρόμενες γυναίκες και ξυπόλυτα παιδιά. Η αρχαία ιστορία και ο ξακουστός πο-

λιτισμός της χώρας δεν είχαν την παραμικρή σημασία για όλους αυτούς. Έκανα μια προσπάθεια να κατανοήσω τη σιωπή και των ίδιων των Ιρακινών: μπορεί να αποτελούσε συνέπεια ενός διαρκούς καθεστώτος φόβου ή να ήταν πια μια συνήθεια που είχε παγιωθεί στις ατέλειωτες δεκαετίες καταπίεσης που είχαν βιώσει, μπορεί να ήταν η άγνοιά τους για τα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας λόγω των απανωτών αποκλεισμών, δεν ξέρω. Ένα από τα αρνητικά του Ιράκ υπήρξε πάντα η εικόνα που εμφάνιζε στον έξω κόσμο ως χώρα ανομοιογενής, μανιχαϊστική, εξτρεμιστική. Πρόκειται για ένα έθνος που παρουσιάζεται είτε μέσω της πολιτικής του, ως επί το πλείστον μέσω του Σαντάμ και του καθεστώτος του, είτε μέσω της αρχαίας και ένδοξης ιστορίας του. Ποτέ όμως μέσω του λαού του.

Το Ιράκ που έζησα από κοντά για πρώτη φορά αμφισβήτησε σαρωτικά και αμείλικτα όλα όσα φανταζόμουν και πίστευα γι' αυτό. Και συνεχίζει να το κάνει, επιστρέφοντάς μου αντιφάσεις και αποκλίσεις τη στιγμή ακριβώς που νομίζω ότι αρχίζω να το καταλαβαίνω, θέτοντας τόσες ερωτήσεις όσες και οι απαντήσεις που δίνει. Με κάνει να αναρωτιέμαι γιατί η οικογένειά μου έχει τόσο στενό δεσμό με τη συγκεκριμένη χώρα. Τι υποδηλώνει αυτή η προσκόλληση; Μήπως την άρνηση της προόδου, της ωρίμανσης, μιας πιο γενναιόδωρης στάσης απέναντι στον κόσμο;

Ύστερα από όσα είδα και βίωσα η ίδια στο Ιράκ, η οικογένειά μου και οι ιστορίες της με έκαναν να αναρωτηθώ για τις ρίζες μου. Όπως έγραφα για τις δικές τους εμπειρίες, ένιωσα να αμφισβητείται η δική μου γλωσσική αντίληψη, καθώς προσπαθούσα να αποδώσω τα ιρακινά αραβικά με τις ιδιοσυγκρασιακές αποχρώσεις τους σε μια ξένη γλώσσα. Κυρίως όμως με έκαναν να αναρωτηθώ για την ίδια την έννοια του Ιράκ: ως σύγχρονου κράτους, αρχαίας γης, έθνους, λέξης, τραγουδιού, ποταμού, τάφου, ιερού, και ως του αγάλματος ενός ελαφιού.

Γράφοντας αυτό το βιβλίο, έτυχα ανεμπόδιστης πρόσβασης σε ένα πλούσιο υλικό: προφορικές ιστορίες, αρχεία, εφημερίδες, κτίρια, ενθύμια, απομνημονεύματα, μουσική, συνεντεύξεις και φωτογραφίες. Το παρόν πόνημα είναι μια απόπειρα να υποτάξω το απείθαρχο, να τακτοποιήσω το χαώδες, διάσπαρτο παρελθόν και να το συνθέσω σε μία ενιαία αφήγηση. Δεδομένου ότι το Ιράκ διαθέτει μια μακραίωνη προφορική παράδοση και μεγάλο μέρος αυτής της ιστορίας μου μεταδόθηκε προφορικά, προσπάθησα να σεβαστώ τα εν λόγω στοιχεία και να παραθέσω με πειστικότητα, ακρίβεια και ευλάβεια τις αναμνήσεις που μου εμπιστεύτηκε η οικογένειά μου. Το χρονοδιάγραμμα της μνήμης δεν είναι το ίδιο με το χρονοδιάγραμμα της ιστορίας. Μεγάλες ιστορικές περίοδοι μπορούν να συνοψιστούν και οι μικρότερες να επεκταθούν. Αυτό συνέβη με την οικογένειά μου, η οποία όταν μου μιλούσε αναφερόταν διεξοδικά στα ευτυχισμένα παιδικά χρόνια των μελών της στο Ιράκ αλλά προσπερνούσε με σπουδή την περίοδο της επανάστασης και τα χρόνια που την ακολούθησαν. Οι ιστορίες της οικογένειάς μου στο Ιράκ είναι πιο προσωπικές και συναισθηματικές από μια νηφάλια και προσεκτικά δομημένη ιστορική αφήγηση. Αποκαλύπτουν τη χώρα μέσα από τις ζωές των ανθρώπων που την αγάπησαν.

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

Ρόδια στη γη

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2007

Περπατάω στα καλντερίμια της Καζιμίγια εξερευνώντας ερειπωμένα σπίτια με τη Φατίμα, μια φίλη από την πόλη, και αναζητώντας το παλιό πατρικό. Ακολουθούμε τις οδηγίες ενός ηλικιωμένου ιστορικού που είναι πολύ αδύναμος για να μας δείξει ο ίδιος το δρόμο: «Στρίψτε αριστερά στον παλιό σιδηροδρομικό σταθμό, δεξιά στους στάβλους των γαϊδουριών και πάλι αριστερά στην παλιά υδραντλία». Επειδή η Καζιμίγια είναι ιερή πόλη, άρα πολύ συντηρητική, φοράω *αμπάγια*, ένα μακρύ, ριχτό πανωφόρι, που επιμένει να γλιστρά από το κεφάλι μου.

Μικρούτσικα αυλάκια με νερό κυλούν καταμεσής των λιθόστρωτων δρόμων που διασχίζουμε. Παιδιά παίζουν εδώ κι εκεί και γέροντες κάθονται μπροστά από τα καταστήματά τους και μας παρατηρούν μουρμουρίζοντας μεταξύ τους απορημένοι. Ένας αιώνας έχει περάσει από τότε που η γιαγιά μου, μικρό κοριτσάκι, διέσχισε τους ίδιους αυτούς δρόμους. Πόσοι και πόσοι λαοί στο πέρασμα των χρόνων δεν πάτησαν το πόδι τους στην παραμεθόρια αυτή ζώνη, μήλο της έριδος κάποτε ανάμεσα σε Οθωμανούς και Πέρσες, αντικείμενο του πόθου των Βρετανών αργότερα και των Αμερικανών σήμερα. Η γιαγιά μου γεννήθη-

κε Οθωμανή υπήκοος, όπως κάθε αυτόχθων πολίτης της Κωνσταντινούπολης ή της Σμύρνης, και να με εγώ τώρα που προσπαθούσα να ανακαλύψω απομεινάρια εκείνης της εποχής. Το σίγουρο είναι πάντως ότι δε θα της έκανε τόσο κόπο να φοράει την *αμπάγια* ή να βγει στην κεντρική πλατεία.

Κατευθυνόμαστε προς την πλαϊνή πύλη του ιερού, Μπαμπ αλ Μουράντ, που θρυλείται πως σχεδιάστηκε από τον ίδιο τον αρχάγγελο Γαβριήλ. Κάποτε η γιαγιά μου, όπως και αμέτρητοι άλλοι επισκέπτες, έδινε χρήματα στους φτωχούς σε ένδειξη ευγνωμοσύνης για τις προσευχές που είχαν εισακουστεί από τον έβδομο ιμάμη. Κοντοστάθηκα και έπραξα το ίδιο καθώς περίμενα να μπω μέσα και να κάνω τη δική μου ευχή.

I

Όταν καλεί το καθήκον

*Μια πολυάσχολη μέρα για τον Αμπντούλ Χουσεΐν
(1913)*

Ο ΑΜΠΝΤΟΥΛ ΧΟΥΣΕΪΝ ΤΣΑΛΑΜΠΙ σηκώθηκε νωρίς, πλήθηκε, προσευχήθηκε στον Αλλάχ και στον Προφήτη και ύστερα κάθισε να φάει το αγαπημένο του πρωινό: φρέσκο *γκαϊμάρ*, κρέμα από γάλα βουβαλιού με βελούδινη υφή απλωμένη πάνω σε φρεσκοψημένο ψωμί, με επικάλυψη κεχριμπαρένιου μελιού από τα κουρδικά βουνά.

Ακόμη ένιωθε κουρασμένος. Δεν είχε κοιμηθεί καλά και είχε ονειρευτεί τη νεκρή αδελφή του. Του είχε παρουσιαστεί αμίλητη, τα μάτια της τον κάρφωναν επικριτικά. Είχε προσπαθήσει να την ηρεμήσει, να της εξηγήσει πως η απόφαση της οικογένειας ήταν για καλό. Άνοιξε το στόμα της σαν να ήθελε να πει κάτι, αλλά εκείνη τη στιγμή ο Αμπντούλ πετάχτηκε από τον ύπνο του ξαφνιασμένος. Ήταν μόνος στο δωμάτιο και του πήρε λίγη ώρα ώσπου να συνέλθει και να σηκωθεί.

Πιο ευδιάθετος μετά το πρωινό του, κάθισε να τον ξυρίσει ο υπηρέτης του. Κάπου στο βάθος του διαδρόμου που οδηγούσε στο δωμάτιο της μητέρας του Κάντζα, την άκουσε να δίνει εντολές στην καμαριέρα της. Ξυρισμένος πια, ντύθηκε, όπως το συ-

νήθιζε πάντα, μετά το πρωινό, ώστε να μην τον ενοχλεί η ζώνη του μανδύα του την ώρα που απολάμβανε το καλύτερο γεύμα της ημέρας. Σε ηλικία τριάντα επτά ετών, ο Αμπντούλ Χουσεΐν ήταν πολύ εκλεκτικός με την εμφάνισή του, σπέρνοντας πολλές φορές τον πανικό στους υπηρέτες είτε επειδή δεν ήταν καλά σιδερωμένο ένα πουκάμισο είτε επειδή θεωρούσε κακογυλισμένες τις μπότες του.

Φορούσε την τυπική ενδυμασία ενός εκλεπτυσμένου αστού: παραδοσιακή κελεμπία ραμμένη στη Βαγδάτη από σαγιά, λεπτό ριγυτό βαμβακερό ύφασμα αγορασμένο στη Δαμασκό, και λευ-

Πορτρέτο-ελαιογραφία του Αμπντούλ Χουσεΐν Τσαλάμπι.

κό παντελόνι με περισφικτικό κορδόνι. Στο κεφάλι έβαζε το φέσι, που, σύμφωνα με διάταγμα του σουλτάνου στην Κωνσταντινούπολη, ήταν το ενδεδειγμένο κάλυμμα κεφαλής της σύγχρονης Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Ο Αμπντούλ Χουσεΐν όχι μόνο ασπαζόταν αυτό το σύμβολο εκσυγχρονισμού όπως ορι-

ζόταν από το σουλτάνο, αλλά πίστευε επιπρόσθετα ότι ταίριαζε περισσότερο στο παχουλό του πρόσωπο σε σχέση με την παρωχημένη *κεσίντα*, που προτιμούσε ο πρωτότοκος γιος του, ο Χαντί. Η *κεσίντα*, ύφασμα τυλιγμένο γύρω από κωνικό καπέλο, ήταν, συν τοις άλλοις, και πολύ πιο βαριά από το φέσι. Μια τελευταία παραχώρηση στη ματαιοδοξία του ήταν η κοκάλινη χτένα που είχε αγοράσει στην Κωνσταντινούπολη, με την οποία ίσιωνε τις τρίχες στο μουστάκι του.

Όπως συνέβαινε με κάθε ισχυρό και επιφανή άνδρα, η μέρα του Αμπντούλ Χουσεΐν ακολουθούσε ένα πολύ αυστηρό πρόγραμμα. Δεν προλάβαινε καλά καλά να ρίξει μια ματιά στις πρωινές εφημερίδες, όταν κατέφθανε ο υπηρέτης του για να τον ενημερώσει πως τουλάχιστον δέκα άνθρωποι ανέμεναν την παρουσία του στην *νταουακάνα*, την επίσημη αίθουσα υποδοχής στα ανδρικά διαμερίσματα του σπιτιού.

Η ακρόαση επισκεπτών όλο το πρωί στην *νταουακάνα*, μια τελετουργική αγγαρεία που είχε κληρονομήσει από τον πατέρα του και από τον παππού του, που δε γνώρισε ποτέ, αποτελούσε έκφραση του κύρους του. Διάφοροι άνδρες προσέτρεχαν στον Αμπντούλ Χουσεΐν προκειμένου να του ζητήσουν κάποια υπηρεσία, χάρη ή βοήθεια. Του εξέθεταν προβλήματα που αφορούσαν τη γη τους, την κυβέρνηση, τις φυλές, τους μουλάδες, τον καιρό, ενίοτε και τον ίδιο τον Θεό. Ο Αμπντούλ Χουσεΐν καθόταν σε μια ξύλινη πολυθρόνα και άκουγε προσεκτικά ενώ ο *τσαϊγκάχουα*, το αγόρι για το τσάι και τον καφέ, προσέφερε ροφήματα στους συγκεντρωμένους επισκέπτες.

Σήμερα ωστόσο δεν είχε ιδιαίτερη όρεξη για δουλειά. Είχε αναστατωθεί από τις αναφορές για την τελευταία ήττα των Οθωμανών στον Βαλκανικό Πόλεμο και τη συνακόλουθη απώλεια της πλειονότητας των ευρωπαϊκών επαρχιών της αυτοκρατορίας. Σε μια συνάντηση στη Βαγδάτη την προηγούμενη μέρα, ο κυβερνήτης είχε ανακοινώσει τα δυσάρεστα νέα στο *Μετζλίς ι νταρτέ ι Βιλαέτ*, τη συμβουλευτική επιτροπή για το βιλαέτι της

Βαγδάτης, μέλος της οποίας ήταν και ο Αμπντούλ Χουσεΐν. Τα προγνωστικά ήταν αποθαρρυντικά: η Οθωμανική Αυτοκρατορία έπνεε τα λοίσθια.

Τις σκέψεις του διέκοψε ένας υπηρέτης με ένα μήνυμα από το σπίτι της αδελφής του Μουνίρα. Η Μουνίρα ήταν παντρεμένη με τον Αγά Μουχάμαντ Νάουαμπ, εύπορο και επιφανή Ινδό σίιτη, ο οποίος, όπως πληροφορήθηκε ο Αμπντούλ Χουσεΐν, μόλις είχε επιστρέψει από ένα μεγάλο ταξίδι στην Ινδία. Στο μήνυμα η Μουνίρα τον ενημέρωνε πως πρόσφατα είχε μια νέα παραλαβή, η οποία, σύμφωνα με τον Νάουαμπ, θα τον ενδιέφερε πολύ. Απάντησε στην αδελφή του να τον περιμένει το μεσημέρι για φαγητό. Απλώς έπρεπε να βρει τρόπο να απαλλαγεί από τα καθήκοντά του όσο πιο γρήγορα και πιο έξυπνα μπορούσε ώστε να μπορέσει να πραγματοποιήσει την επίσκεψή του.

Η νταουακάνα ξεκίνησε με την τυπική ανταλλαγή χαιρετισμών. Ο Ιμπραήμ, ο λιπόσαρκος επιστάτης ενός από τα κτήματα του Αμπντούλ Χουσεΐν, περίμενε για να του παραδώσει την εβδομαδιαία αναφορά σχετικά με την πρόοδο της σοδειάς σε έναν από τους οπωρώνες με τα εσπεριδοειδή και τις ροδιές, πλάι στο ποτάμι προς το βορρά. Αν και ο Αμπντούλ Χουσεΐν είχε επισκεφθεί το κτήμα μόλις λίγες μέρες πριν, ήταν σίγουρος πως ο Ιμπραήμ κάτι θα έβρισκε για να παραπονεθεί, μόνο και μόνο για να επισκεφθεί την νταουακάνα. Αποκαλώντας τον Αμπντούλ Χουσεΐν *χατζή*, υπενθυμίζοντας το πρόσφατο προσκύνημά του στη Μέκκα, ο Ιμπραήμ βάλθηκε να εξηγεί το λόγο της παρουσίας του.

Διαμαρτυρήθηκε για τους βεδουίνους που έκοβαν πάλι τις τηλεγραφικές γραμμές. Μάλιστα ο ίδιος είχε πιάσει έναν από αυτούς να χρησιμοποιεί το σύρμα για να δέσει πράγματα στο γαϊδαρό του. Λόγω αυτής της κατάστασης όμως οι άνδρες του σπαταλούσαν πολύτιμο χρόνο για να διώχνουν τους νομάδες από τα κτήματα, ενώ οι Αρχές δεν έκαναν το παραμικρό.

Στη Μέση Ανατολή το παρελθόν είναι το πρίσμα μέσα από το οποίο μπορείς να προσεγγίσεις και να κατανοήσεις το παρόν, αλλά το παρελθόν αυτό δεν είναι ποτέ ξεκάθαρο.

Οι Τσαλάμπι ήταν μία από τις παλαιότερες και επιφανέστερες οικογένειες του Ιράκ. Αιώνες ολόκληρους κατείχαν αξιώματα κύρους και ευθύνης, υπηρετώντας αρχικά την Οθωμανική Αυτοκρατορία και, στη συνέχεια, την εθνική κυβέρνηση.

Η συγγραφέας ξεφυλλίζει το οικογενειακό λεύκωμα και διερευνά τη δραματική ιστορία των Τσαλάμπι σε αυτή την τόσο όμορφη, παθιασμένη και ατίθαση χώρα. Ξετυλίγει το χρονικό μιας πατρίδας, την ταραχώδη πορεία της στον εικοστό αιώνα, που άφησε ανοιχτές πληγές στις καρδιές όχι μόνο της εξόριστης οικογένειάς της, αλλά και του καλαισθητού και ραφινάτου κόσμου που αντιπροσώπευε κάποτε.

Από την επιβλητική χλιδή του παραποτάμιου μεγάρου του παππού της και τον κήπο με τις τριανταφυλλιές, τα χρόνια που η Οθωμανική Αυτοκρατορία ψυχορραγούσε, ως τη γέννηση του σύγχρονου κράτους και το εκλεπτυσμένο Ιράκ της εντυπωσιακής γιαγιάς Μπιμπί, που έζησε σαν βασίλισσα στη Βαγδάτη, η Τσαλάμπι μας χαρίζει ένα αξέχαστο ταξίδι, φωτίζοντας τη δική της ιστορία ως κόρης μιας εκδιωγμένης οικογένειας η οποία λαχταρά την επιστροφή σε μια πατρίδα που δε γνώρισε ποτέ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
ΓΑΤΟΪΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550
www.psichogios.gr • e-mail: info@psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 08812

ΔΙΑΒΑΖΩ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΓΙΑΤΙ ΚΑΘΕ ΒΙΒΛΙΟ ΜΕ ΤΑΞΙΔΕΥΕΙ